

Deskové vady za nominál?

aneb Malá rukověť začínajícího nadšeného specialisty, chystajícího se svépomocí odhalovat deskové, tiskové a výrobní vady na nových českých známkách

Čas od času dostaneme do redakce dopis, ve kterém si pisatel posteskuje, že Filatelie nepřináší zprávy o deskových a výrobních vadách a dalších zajímavostech na našich nových známkách ihned po jejich vydání. "Sběratelům by to ušetřilo čas i peníze. O řadě takových odchylek se ve Filatelii dovidáme se značným zpožděním, a v důsledku toho je můžeme kupovat až v době, kdy už tyto známky nejsou běžně u přepážek pošt, a musíme za ně potom na burzách či u obchodníků zaplatit vyšší cenu, než je cena nominální."

Ano, to je naprostá pravda. Ale proč tomu tak je? Odpověď je jednoduchá. Vydavatel známek totiž, bohužel, jaksi zapomíná oznamovat vhodným způsobem filatelistům a filatelistickému tisku, kterýmiž sběratelsky zajímavými odchylkami hodlá nově vydávané známky zpestřit a na kterých známkových polích se budou vyskytovat. Chudákům filatelistům pak v důsledku tohoto necitlivého jednání pošty nezbyvá, než tyto odchylky klopotně hledat. A objevování jakýchkoliv odchylek na známkách (a to deskových odchylek ve vlastním slova smyslu i deskových vad, odlišných typů, odchylek barev, chybějících barev, odchylek papírů z hlediska opticky aktivních přísad, odlišných lepů, odchylek zoubkování - vynechané perforační otvory, odlišné rozměry zoubkování, odlišné perforační rámce, sdužená zoubkování atd.; v dalším textu tedy slovo odchylka používáme nejen ve významu desková odchylka, ale v širším slova smyslu) je práce jako každá jiná. Přesněji řečeno, je to práce časově i finančně náročná, bez záruky, že výsledek se dostaví. Nemůže ji také provádět každý, a kdo ji díky svým rozsáhlým znalostem, dlouholetým zkušenostem a nutně míře talentu či spíše jakési intuici provádět může, má obvykle po několika letech značně zesláblý zrak.

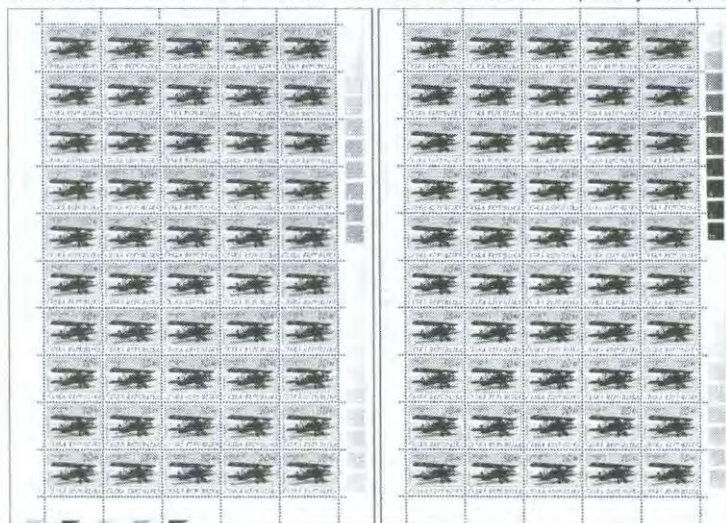
Jak vlastně takové hledání a objevování probíhá? Základním předpokladem je dobrá znalost tiskových technik a používaných tiskových forem. Vezměme si konkrétní příklad - známku 10 Kč Historická letadla z roku 1996, Pof. č. 128. Znamka byla vytisknuta rotačním ocelotiskem v kombinaci s hlubotiskem, tisková forma obsahovala dvě

desky, každou po 50 známkách. Znamka se tiskla řekněme 5 dnů, což zjistíme z dat tisku na okrajích přepážkových archů. Ale už pouhé zjištění tohoto prostinkého údaje - ve kterých dnech byla známka tištěna - znamená navštívit celou řadu pošt, nejlépe v různých místech republiky, nechat si předložit celé přepážkové archy a z jejich dat tisku si vytvořit určitou představu. Přitom v okolí každé velké, tzv. přidělové pošty (nyní tzv. pověřené pošty, většinou obvodní), která ve svém rajonu zásobuje známkami pošty menší, lze obvykle najít přepážkové archy známek jen z jednoho či dvou dnů tisku; přepážkové archy z jiných dnů tisku byly distribuovány zase jinou přidělovou poštou v jiné části republiky. Tady se vyplatí týmová spolupráce s podobně zapálenými badateli v různých krajích, kteří nám pomohou zjistit potřebné údaje ve svém okolí, a my jim zase pomáháme se zjišťováním údajů v okolí svém.

Pokud už máme o době tisku jasno, je třeba zakoupit (ideální by bylo zapůjčit, ale kdo vám půjčí archy známek, že?; to by snad šlo pouze v případě, že by na poště u přepážky pracovala vaše vlastní manželka, ty však pro podobné utrácení času obvykle nemají příliš pochopení, a navíc by to bylo proti všem poštovním předpisům...) z každého dne tisku dvojici přepážkových archů (s výrobními čísly pokud možno od sebe co nejvzdálenějšími) z každé tiskové desky.

Z každého dne tisku tedy máme 4 přepážkové archy krát 5 dní tisku, to je 20 přepážkových archů po 50 známkách v nominální ceně á 10 Kč, to máme celkem 10.000 Kč kasa cink, které je třeba vynaložit na tuto jedinou známku (a to mluvíme o známce vydané v přepážkovém archu o pouhých 50 známkách; co teprve výplatní známka 50 Kč Opava z roku 1993, Pof. č. 19, která byla vydána dokonce v přepážkových archích o 100 známkách!). A to je většina práce ještě před námi. Ptáte se, proč potřebujeme dvojici přepážkových archů z každé tiskové desky z každého dne tisku? Jeden arch je málo na to, abychom dokázali rozlišit, co je neopakující se tisková nahodilost a co by mohla být případně desková vada či (máme-li skutečně velké štěstí) dokonce odlišný typ. Přepážkové archy z různých dnů tisku pak potřebujeme proto, abychom zjistili i případné odchylky nenacházející se na celém nákladu známky - ty z počátku tisku mohou být v jeho průběhu vyřetušovány, jiné naopak mohou v průběhu tisku vzniknout.

Materiál ke studiu máme tedy shromážděný. Bylo to pracné a drahé, ale s trochou pile a množstvím času a hlavně peněz to může zvládnout skoro každý. To hlavní je však teprve před námi. Nyní si sedneme a známku po známce pečlivě prohlédneme jednotlivá známková pole - a je jich v tomto

případě rovný jeden tisíc! Snažíme se zjistit, zda v kresbě některé z prohlížených známek něco nechybí či naopak nepřebývá.

Známky můžeme prohlížet jednu po druhé, zleva doprava po jednotlivých řadách nebo shora dolů po jednotlivých sloupcích, pokročilejší badatelé někdy prohlížejí najednou i určité skupiny známkových polí - dvojice, čtveřice či větší části archu. Můžeme se soustředit například na hlavní linii barvy tištěné ocelotiskem a teprve potom můžeme prohlížet ostatní, v tomto případě hlubotiskové barvy, obraz známky si můžeme pomyslně rozdělit na jednotlivé části a prohlížet je postupně ... metod je celá řada. Po dnech, týdnech, ba i měsících studia sice s největší pravděpodobností neobjevíme nic, co by stálo za řeč, ale - máme-li na to alespoň trochu talentu - postupně získáme cvik a schopnost jakéhosi globálního vidění, které nám umožní spíše citem identifikovat známkové pole, na kterém je nám cosi divného.

Zpočátku hned ani přesně nebudeme vědět, co nás vlastně přimělo vrátit se ke konkrétní známce, kterou jsme před chvílí přeběhli očima. Pouze cítíme, že se číms liší. A ejhle - linie nápisu nebo některá jiná část obrazu je například zdvojená! Rychle se podívat na stejné známkové pole jiného přepážkového archu z příslušné tiskové desky - je to tam také! Našel jsem dvojitou moletáž! Po čtyřech měsících usilovného koukání do známek, které rodina už začala trochu nenávidět, po hodinách a hodinách strávených objžděním jednotlivých pošt a prohlížením čísel přepážkových archů a dat jejich tisku, po opakujícím se doprošování úřednic u přepážky, aby mi vyměnily prohlédnuté archy za jiné, dosud neprohlédnuté, po utracení všech finančních rezerv, které jsem měl ulité před manželkou, po všech těchto útrapách jsem našel dvojitou moletáž!

Soudný čtenář jistě uzná, že od čerstvého úspěšného badatele, popsaného v předchozím odstavci, nebylo jaksi spravedlivé požadovat, aby se svým hýčkaným objevem běžel do časopisu Filatelie a radostně jej jejím prostřednictvím vytroubil - aby ostatním sběratelům ušetřil čas a peníze a oni si tuto nově objevenou, dejme tomu dvojitou moletáž mohli pohodlně nakoupit na poště za nominál.

Jak se tedy náš čerstvý objevitel zachová? Je-li to jeho první badatelský úspěch, opojen pocitem Kolumba právě objevivšího Nový svět, neunese většinou tíhu svého nového velkého tajemství a přes všechna předsevzetí, která si sám sobě dá, vyslepičí je pod slibem diskretnosti na nejbližší burze všem, kdo ho budou ochotni poslouchat. Tím ze hry pro tento případ nadobro vypadává, protože se samozřejmě ukáže, že o jeho objevu vlastně všichni už dávno dobře věděli, a pouze malá významnost nalezené dvojitě moletáže, momentální nedostatek času, vrozený odpor ke psaní atd. atd. byly příčinou, že jej dosud nepublikovali. Je rovněž jasné, že všichni takto nově informovaní sběratelé ihned zamíří na nejbližší poštu a dostatečně se nově objevenou dvojitou moletáží zásobí.

Zkušenější badatel, poučený chybou popsanou v minulém odstavci, již se dopustil a z níž (a to je důležité) se poučil, postupuje samozřejmě jinak. Především zjistí, zda se nalezená odchylka vyskytuje na celém nákladu známky či pouze na jeho části; pokud se nachází pouze na části nákladu, je třeba zjistit, jak velká část nákladu to je a ze kterých dnů tisku pochází. Dále se pokusí zjistit, jak velká je zásoba známky na poštách - zda už je většinou vyprodána, či zda naopak většina nákladu nebyla dosud vyfrankována. Tyto údaje může jednotlivec samozřejmě sám zjišťovat jen těžko, a proto je

praktické spojit se s obdobně zapálenými spolupracovníky z jiných krajů republiky, o nichž jsme se zmínili už v předchozím textu a kteří našemu badateli pomáhali se zjišťováním dat tisku.

Těmto spolupracovníkům nyní věnujeme několik slov. Z praktických důvodů, které jsme popsali výše, vytvářejí se mezi zapálenými badateli jakési neformální skupinky, sestávající obvykle jen z několika málo osob žijících většinou v různých, od sebe značně vzdálených místech republiky. Tato malá společenství bývají tvořena filatelisty, kteří mají podobné názory na problematiku specializace nových československých a českých známek, mají k sobě důvěru, vytvořenou mnohaletým písemným či osobním stykem, a za samozřejmé považují, že si vzájemně pomáhají a dělí se o nově získané poznatky. Je jasné, že někdo má více talentu či intuice a častěji je tím šťastným objevitelem, jiný má však zase víc štěstí při zajišťování materiálu z málo dostupných dat tisku, věnuje víc času pochůzkám po poštách, jeho zaměstnání ho přivádí do zapadlých vesnic a městeček v různých koutech republiky, kde na poštách obětavě prohlíží potřebný materiál; každý prostě podle svých možností pomáhá ostatním.

Těmto důvěryhodným kolegům sdělí náš badatel svůj objev. Objev, který ho stál, jak jsme si ukázali, mnoho času, peněz a úsilí. Samozřejmě, pokud by zmíněným badatelem byl například altruistický milionář, pro kterého nejlepší odměnou jsou rozzářené oči ostatních sběratelů, napsal by už jenom článek do Filatelie a nad podobnými přízemními malichernostmi by mávl rukou. Takoví však v praktickém světě nežijí, vyskytují se jen v románech z edice Večery pod lampou. Náš hrdina je však člověk z masa a kostí. Je jako my, ostatní. Má rodinu, zaměstnání a povinnosti. Nemůže si dovolit donekonečna financovat své bádání z rodinného rozpočtu. Musí prostě dříve nebo později svůj objev obchodně využít.

Na tomto místě by si nezasvěcený čtenář mohl myslet, že nyní přece už má náš objevitel vyhráno - stačí jenom objet pošty, kde mají známku v prodeji, a vykoupit exempláře s objevenou odchylkou. To však, jak si hned ukážeme, bohužel není pravda. Na nejbližší poště si už sice možná zvykli na badatelův zvyk postávat u listovní přepážky a loudit na úřednici předložení celých přepážkových archů k nahlédnutí. Ale na jiných, doposud neznámých poštách na velké pochopení narazit nemusíme. Je to obvykle nepřímo úměrné množství práce, kterou příslušná úřednice zrovna vykonává. Pokud snad nastala chvilka, že očividně nemá zrovna do čeho píchnout, můžete se setkat se shovívavým porozuměním. Ale můžete také narazit na ježatou babu, která vás ani nenechá dokotkat vaši zdvořilou prosbu a jejíž odmítavé pohoršené povykávání vás bude provázet ještě mezi dveřmi. A když je před přepážkou fronta? Tak to je skutečně lepší vyčkat vhodnějšího okamžiku...

Připusťme však, že štěstí máme na své straně. Je ospalá chvilka těsně po polední, pošta zeje prázdnotou, úřednice se právě dobře naladěná vrátila z oběda a my jsme s ní zapředli přátelský rozhovor. Necháváme si ukázat zásobu přepážkových archů příslušné známky, ano, hledaná dvojitá moletáž se na nich nachází. Nedočkávkavě třesoucím se prstem ukazujeme na příslušné, řekněme 33. známkové pole desky A a přejeme si, aby nám tuto konkrétní známku úřednice vytrhala ze všech svých archů pocházejících z desky A. Chyba! Následující okamžiky nás přesvědčí, že toto skutečně nebyl ten nejlepší postup. Úřednice totiž zpravidla velmi ochladne, a s trochou štěstí, pokud má příslušný arch načatý, si odneseme

jediný kus kýžené známky. Příčina je nasnadě. Úřednice by takto vytrhané archy o zbývajících 49 (nebo dokonce 99) známkách musela denně zúčtovávat, a to až do doby jejich úplného vyprodání. Nehledě na to, že vytržení jednotlivé známky z prostředku archy je samo o sobě dosti složitou operací i pro zkušenou pracovníci pošty. A konečně, proč by si měla přidělovat práci pro nějakého potrhleho filatelistu, který je navíc očividně držgreše a stejně chce na té známce bůhvivo vydělat!

Náš badatel tedy musí být příště chytřejší a také velkorysejší. Ukázali jsme si, že rozhodně není taktické požadovat vytržení jediné konkrétní známky z archy. Vedle důvodů uvedených v předchozím odstavci hovoří pro tento postup i jeden důvod další, a tím je konspirace. Nechceme přece nikoho zbytečně upozorňovat, na kterém známkovém poli leží naše nově objevená zajímavost! A úřednice za přepážkou, ač s největší pravděpodobností sama nefilatelistka, může mít filatelistu například v rodině, může jím být i její šéf či kolega, archu s jedinou atypicky vytrženou známkou si může povšimnout filatelista kroužící pravidelně kolem její přepážky, prostě takových možností předčasněho vyzrazení je řada a my jako ostražití a poučení badatelé přece za sebou nebudeme zbytečně zanechávat stopy v podobě jediné vytržené známky v přepážkovém archu.

Jak se tedy zachováme? Záleží na tom, kde se inkriminované známkové pole v archu nachází. Pokud máme to štěstí, že je součástí některého z rohových čtyřbloků, je věc nejjednodušší. Požadáme prostě o utržení příslušného rohu z příslušných archů, a protože taková manipulace není složitá a i z hlediska následného zúčtování je to snazší než evidence jediné vytržené známky kdesi uvnitř archu, obvykle uspějeme. Obdobně jednoduchá je situace i v případě, že se hledané známkové pole nachází v některé z vodorovných či svislých krajových řad známek; tady si necháme utrhnout buď celý pás, nebo příslušný blok známek. Pokud však hledané známkové pole leží uvnitř archu, nezbyde, než pokusit se nechat si z archu vytrhnout příslušný, bohužel mnohem větší blok známek.

Podle letitých zkušeností několika badatelů, s nimiž jsem tuto otázku konzultoval, ochota poštovních úřednic obvykle končí u požadavku utržení známek z archu dvěma směry; prosba sběratelů o vytržení vnitřní známky z archu, vyžadující složitě obtrhání známky ze tří nebo čtyř stran, je, jak jsme si v předchozím textu ukázali, většinou předem odsouzena k nezdaru. Nákup známek v bloku či páse je sice samozřejmě dražší než nákup jednotlivé známky, má však zase tu výhodu, že blok či páska jsou zpravidla s okrajem archu a známková pole jsou tedy snadněji identifikovatelná. Ještě lepší samozřejmě je, když okraj obsahuje např. datum tisku, číslo archu, barevnou testovací stupnici či její část, autotronové značky, svého času i značky TUS nebo nápis Luminiscenční papír; pak je identifikace známkových polí zcela zřejmá.

Je zajímavé, že i taková zdánlivá malíčkosť, jakou je ochota či neochota poštovních zaměstnanců vytrhnout z archu konkrétní známku, má ve svém důsledku značný vliv na četnost výskytu těchto známek a tím samozřejmě i na jejich cenu. Obecně platí, že známky s různými odchylkami, pocházející ze snadněji dostupných známkových polí (např. z rohových čtyřbloků, z okrajových řad archu atd.), jsou obvykle mnohem běžnější než známky s odchylkami ze známkových polí nacházejících se blízko středu archu. Ty se totiž filatelisty obvykle podaří na poštách nakoupit v mnohem menší míře než známky z prvních či druhých řad či sloupců archu.

Namátkou jeden z mnoha praktických příkladů: svěží známka 80 h Den čs. armády 1951, Pof. č. 615, s nákladem 1,1 mil. kusů, má v katalogu POFIS cenu 2 Kč. Na známkovém poli 24/1 této známky se vyskytuje desková vada "skvrna na hlavní pušky" s katalogovou cenou 200 Kč. K získání této deskové vady bylo třeba vytrhnout z archu nejméně dvanáctiblok známek. Známkou 5 Kčs z téže emise, Pof. č. 619, s bezmála třetinovým nákladem 420 tisíc kusů a s katalogovou cenou čtyřnásobnou - 8 Kč, má na známkovém poli 20/1 stejně výraznou deskovou vadu "skvrna nad písmeny SK v názvu státu". Cena této deskové vady je však jen 150 Kč. Na získání této deskové vady stačilo utrhnout pouze rohový čtyřblok. Obě známky byly vytištěny tiskovou formou složenou vždy ze dvou desek o 100 známkách. Deskové vady se tedy nacházejí vždy na každé 200. známce. Známeček 80h s deskovou vadou je v rámci nákladu 5500 kusů, známek 5 Kčs s deskovou vadou pak v rámci nákladu pouhých 2100 kusů. Přesto je první (a teoreticky běžnější) z nich o 50 Kč dražší než druhá. Příčinou je právě rozdílná dostupnost při jejich vytrhávání z archu.

Pro nákup známek s odlišnostmi ve větších páskách či blocích tedy vedle důvodu konspiračního mluví dále i tyto důvody - snadněji dosáhneme toho, že nám je úřednice na poště bude ochotna vytrhnout z archů, dále při případném budoucím prodeji bude příslušné známkové pole snadno identifikovatelné a konečně, pokud by se třeba v budoucnu ukázalo, že odchylka je natolik výrazná, že se stane dokonce odlišným typem, budou spojené typy mnohem vzácnější než známka jednotlivá. Pokud se totiž např. nalezená odchylka nachází na celém nákladu známky na jednom poli jedné ze dvou tiskových desek (např. po 50 známkách), tvoří vlastně celkový počet existujících odchylek jedno procento všech vydaných známek, což zase není tak málo. Teoreticky vzato, každý stý odběratel novinek tuto odchylku dostal v novinkové službě a po publikování objevu ji dříve či později ve své sbírce nalezne. Ale protože většina sběratelů odebírá jednotlivé série, bude ji mít s největší pravděpodobností pouze jako jednotlivou známku, a nikoliv jako nepoměrně vzácnější spojený typ.

Podařilo se nám tedy za pomoci různého taktizování a za cenu nemalých finančních obětí shromáždit jisté množství známek s nalezenou odlišností. Máme krásný exemplář do sbírky, několik kusů na výměnu a určitou zásobičku pro případný budoucí prodej. Co dál? Většina badatelů v tuto chvíli vezme známku se svým objevem na burzu a seznámí s ní své kolegy z klubu, a pokud má badatel na burze stůlek, vystaví známku na prodej za cenu více či méně výrazně nad nominál (kolik nad nominál, to záleží na řadě okolností - kolik je ještě známek na poštách, o jak výraznou odchylku jde, jak velké měl badatel náklady spojené se získáním známek, o jak velkou burzu se jedná atd. atd.). Pokud je badatel dokonce psavec, pošle o nalezené odchylce zprávičku do filatelického časopisu či do odborného zpravodaje. Ostatní badatelé, obchodníci

a čilejší filatelisté ihned oblehnou poštovní přepážky a pokusí se nově objevenou odchylku v co největším počtu kusů také získat (v tomto případě samozřejmě za nominální hodnotu). Zaměstnanější, nesmlejší nebo prostě jen línější sběratelé si pak odchylku od nich koupí, samozřejmě za cenu o něco vyšší.

Ale to není jediný možný konec naší badatelské historie. Jsou mezi námi, i když jich není mnoho, badatelé - zarputilí vlci samotáři, kteří by postupovali ještě jinak. Když už by měli nakoupenou dostatečnou zásobu známek se svou pracně nalezenou odlišností, uložili by ji a mlčeli by o ní jako hrob. A, jak se praví v básni Jacquesa Préverta Jak namalovat podobiznu ptáka, "... potom je třeba čekat. Dlouho - týdny, měsíce i roky. Dokud pták nezazpívá ..." V našem případě samozřejmě nikoliv dokud pták nezazpívá, ale dokud předmětná známka nebude na poštách prakticky vyprodána. Teprve potom by se svým objevem vyšli na veřejnost a nabídli své zásoby k prodeji - přirozeně za podstatně vyšší cenu, než za kolik by prodávali jejich méně trpěliví kolegové z předchozího odstavce.

Tento způsob je samozřejmě zdaleka nejvýhodnější, ale také nejzdlouhavější a v podstatě i nejriskantnější. Čekat je totiž třeba v nejlepším případě řadu měsíců, obvykle však spíše mnoho let. Některé československé známky totiž byly v zásobách zejména menších pošt třeba i po patnácti letech od jejich vydání; ze 133 dosud vydaných známek České republiky je jich nyní naprosto vyprodáno pouze 19. A to vlastně mluvíme hlavně o příležitostných známkách, jejichž celý náklad bývá vytištěn najednou během několika dnů přede dnem vydání. U známek výplatních je situace o hodně složitější, ty totiž pošta obvykle dotiskuje. Může se tedy lehce stát, že po dlouhé době naprosto absence některé hodnoty na poštách se nečekaně v mnohamilionovém nákladu objeví její dotisk. A to vůbec nemluvíme o zásobách příležitostných známek, které někdy omylem a někdy (alespoň se o tom šušká) v předtuše případného objevu nějaké zajímavosti a následného vzestupu cen pěkně dlouho leží ve skladech některých přidělových pošt...

A proč je to nejriskantnější způsob? S délkou čekání stoupá totiž nebezpečí, že si odchylky povšimne jiný badatel, stejně jako my ji úspěšně na poštách nakoupí, náleží publikuje před námi a trh zasytí nám před nosem.

Takže - bádatel jsme, objevili jsme pěknou odchylku, podařilo se nám ji v určitém množství nakoupit, vydrželi jsme s nervy a počkali až do vyprodání známky na poštách - co teď? Jak postupovat dál? V tuto chvíli si, bohužel, musíme uvědomit osvědčenou zkušenost, kterou by nám potvrdil každý podnikatel, a sice, že "vyrobit něco (v našem případě najít něco) není problém, problém je to prodat!". Ano, přátelé, konečně jsme u toho nejdůležitějšího. Jak sklidit ovoce své práce? Především si musíme připustit, že skutečnost, že si nikdo kromě nás za tu dlouhou dobu od vydání známky do dnešního dne námi objevené odchylky nepovšiml, znamená nejspíš, že tato odchylka asi nebude patřit k nejvýraznějším, že je spíše menší než větší, spíše skromná než nápadná. A že se tedy v záplavě jiných odchylek na trhu budeme mít co ohánět, abychom jí vydobyli místo na slunci sběratelského zájmu.

Co pro to můžeme udělat? Začneme zprávičkou ve Filatelii, samozřejmě s vyobrazením. Pokud jsme při objevování a získávání odchylek zažili něco zajímavého, sem s tím. Náš článek musí mít štávu, musí upoutat! Neuškodí, když po jednom exempláři odchylky rozdáme několika významným sběratelům, badatelům a znalcům - získáme si tím jejich náklonnost a navíc se z nich stanou naši pomocníci obhajující odchylku před posměváčky, tvrdícími, že se jedná o

bezvýznamný mušinec. Budou se jí zastávat, a to z toho prostého důvodu, že ji budou vlastnit. Naši snahu korunujeme protlačení odchylky do nejbližšího vydání specializovaného katalogu. A teprve po vydání tohoto katalogu nastává ta pravá chvíle, kdy pracně nashromážděné zásoby své odchylky vypustíme do světa.

Jak to uděláme? Způsobů je řada. Můžeme ji osobně nabízet na burze (náročné na čas a málo produktivní), můžeme dát řádkový inzerát do malého oznamovatele (levně, ale malý ohlas), můžeme dát i velký plošný inzerát (drahé, výsledek nejistý), můžeme se obrátit na filatelické obchodníky (koupí jen několik kusů), můžeme ji nabídnout do aukce (zdlouhavé, navíc jako drobnou položku ji přijme jen malá aukce), můžeme ji nabídnout zásilkově službě Pofis (jsou vybíraví, koupí sice třeba celou zásobu, ale jen pokud jde o výraznější odchylku), můžeme zkusit i kombinace všech uvedených způsobů. Ať už však postupujeme jakkoliv, teprve když se nám vrátí vynaložené výdaje a zaplatí vynaložená námaha, můžeme si hrdě říci, že jsme se nebavili filatelii na úkor rodinného rozpočtu. Čistým ziskem pak zpravidla zůstává přírůstek do sbírky a trocha té objevitelské slávy. (Pokud však objevíte výrazný odlišný typ, může vám to za příznivých okolností nakonec přinést i slušný kapitál!)

Nevydělili jsme vás? Má vůbec smysl, aby se někdo nově pustil do studia našich současných známek a do hledání jejich odchylek? Ale samozřejmě, že ano. Jen je třeba připravit se na to, že nejde o snadno vydělané peníze ani o slávu spadlou z nebe. To už však i dosud nezavševčený čtenář z předchozího textu dobře poznal. Není ale třeba omezit se jen na známky současné, zajímavý nálezn můžete učinit i na známce starší, zdánlivě dopodrobna prostudované. A nemusíte na to být ani expert s mnohaletou praxí. Nevěříte? Vezměme si například emise Motýli z roku 1961. Nádherná devítiznamková série z dílny velikánů naší známkové tvorby Maxe Švaňbánského a Jindry Schmidta. Tisíckrát prostudovaná. Vyšla o ní dlouhá řada pojednání v odborném tisku, kde byla do mrtvé rozpívána. Existují dokonce specializované exponáty zabývající se výlučně touto emisí. Přesto až v roce 1981, tedy po dvaceti letech od vydání emise, objevil badatel Pavel Pažout výraznou odchylku (nyní druhý typ) na hodnotě 80 haléřů.

A nedosti na tom, teprve v roce 1996, tedy plných 35 let po vydání emise, objevil sběratel Vlastimil Ježek z Liberce do očí bijící odlišný typ u hodnoty 15 haléřů - tzv. kropenatá křídla. Tato odlišnost spočívá v tom, že u části nákladu má ústřední motiv známky - motýl bělásek řeřichový - plochu dolních částí křídel bílou, na jiné části nákladu má tuto plochu výrazně kropenatou. Obzvlášť pikantní v tomto případě je, že oba typy této známky měli prakticky všichni sběratelé mnohokrát před očima, položené doslova vedle sebe. V novinkové službě totiž všichni odběratelé dostali známku I. typu (bílá křídla) a na obálce FDC, které počátkem 60. let alespoň v jednom exempláři odebírala většina našich filatelistů, je nalepena známka II. typu (kropenatá křídla). Dlouhá řada našich i zahraničních agilních badatelů, významných znalců, zkušených specializovaných i námětových sběratelů, úspěšných vystavovatelů, nemluvě o štouralech, všetečících a všudybylech všeho druhu, ti všichni tuto pouhým okem velmi dobře viditelnou odlišnost po neuvěřitelných 35 let přehlíželi, až na ni nakonec musel přijít zmíněný pan Ježek z Liberce. A když už si dovolil skromně se dotázat, co že to je za divné skvrny na jeho patnáctihaléřovce, dostávalo se mu zpočátku shovívavých odpovědí, že se zřejmě jedná o nevýznamnou tiskovou nahodilost...

Jsou dokonce známý případ, že dva různí badatelé nezávisle na sobě, prakticky ve stejné době objevili v jednom tiskovém archu dvě různé odlišnosti na dvou různých známkových polích. Každý z nich objevil jednu a té druhé si prostě nevšiml! Je dokonce znám případ, že dva zapálení badatelé nezávisle na sobě na téže známkovém poli objevili dvě různé odlišnosti - každý z nich jednu, přičemž té druhé si nevšiml! Nevěříte? Tady je názorný příklad. Někdy koncem roku 1978 se na hlavní poště v Praze, ve frontě u filatelické přepážky, které tehdy kraloval pan Kadečka, sešli Pavel Pažout a David Stádník, dva nadšení (a úspěšní) badatelé na poli nové československé známky. Fronta se vlekla, slovo dalo slovo a samozřejmě došlo i na téma, co si vlastně chtějí u přepážky prohlédnout a koupit. Ukázalo se, že oba mají zájem o hodnotu 1 Kčs z emise Nová Praha 1978, Poř. č. 2330. A nedosti na tom, ukázalo se i to, že si oba chtějí prohlédnout desku A. "To sis asi všiml pole 36?", povídá pan Pažout. "Ano," vece přátelsky pan Stádník, "zaujala mě tam dvojitá moletáž nápisu Československo." "Dvojitá moletáž nápisu Československo?", diví se pan Pažout, "to nevím, já jsem tam našel zdvojený chodník!" A když jim pan Kadečka předložil kýžený arch, ukázalo se, že na 36. známkovém poli desky A se dvojitá moletáž výrazně projevila na dvou různých místech a že každý z obou badatelů si všiml pouze jednoho. Přitom je to odchylka tak výrazná, že by od hodiny mohla být prohlášena druhým typem.

Uvedenými příklady samozřejmě nechceme obvinit zmíněné objevitele z nedůslednosti či dokonce ledabýlého přístupu. Chceme jen ukázat, že ani zkušenosti badatelé nemusí vždy přijít na všechno a že šanci dosáhnout pěkného objevu má i badatel - začátečník. Chceme prostě dodat odvahu právě vám, kdo jste se začítli do těchto řádků. Odvahy pustit se do krásného a v případě úspěchu třeba i výnosného oboru specializace československých a českých poštovních známek.

Poznámka nakonec - zatím jsme mluvili zejména o hledání odchylek v obrazu známky. Ale není to samozřejmě jediné pole, kde se může náš badatelský zápal projevovat. Soustředit se můžeme například i na hledání odchylek barev, perforace, lepu nebo optických vlastností známkového papíru. Hledat

můžeme i výrobní nahodilosti - nastavený papír, rozmanité barvy, složky, přeložky, posuny perforace atd. atd. Hledání každé z těchto uvedených zajímavostí vyžaduje samozřejmě specifický přístup, vyhledávat je můžeme systematicky nebo jen přiležitostně, pracovat můžeme sami i ve skupince přátel, jedno pravidlo však platí vždycky - je třeba mít oči otevřené! Jak to správně říká Hamlet: "Být připraven, je vše!" Potom totiž můžeme tyto zajímavosti získávat skutečně za nominále.

FRANTIŠEK BENEŠ

NOVÉ SLOVENSKÉ ZNÁMKY

V lednu 1997 vydalo Ministerstvo dopravy, pošt a telekomunikací SR dvě nové příležitostné známky.

Dne 16.1. 1997 to byla známka **3 Sk Štefan Moyses** ze série Osobnosti, na níž je vyobrazen biskup Š. Moyses (1797 - 1869), první předseda Matice slovenské. Portrét je doplněn motivem delegace na cestě k panovníkovi do Vídně s Memorandem slovenského národa. Autorem i rytcem známky je akad. malíř Rudolf Cigánik.

Vícebarevná známka má rozměry obrazové části 23 x 30 mm a byla vytištěna v PTC, a.s. Praha rotačním ocelotiskem v kombinaci s hlubotiskem v TL o 50 známkách. Spolu se známkou byla vydána i obálka prvního dne, která byla rovněž vytištěna v Praze - ocelotiskem z plochých desek v tmavě hnědé barvě. Na FDC je zobrazen kostel v Žiaru nad Hronem, místo posledního odpočinku Š. Moyses.

V závěru měsíce, **31.1. 1997**, byla vydána druhá příležitostná známka tohoto roku **Mistrovství světa v biatlonu - Osrblie 97** v nominální hodnotě **6 Sk**, která je dílem akad. malířky Júlie Bukové. Rytinu vytvořil Bohumil Šneider.

Vícebarevnou známku o rozměrech obrazové části 23 x 30 mm vytiskla PTC, a.s. Praha rotačním ocelotiskem v kombinaci s hlubotiskem v TL o 50 známkách. V téže tiskárně byla ocelotiskem z plochých desek (v černé barvě) vytištěna i obálka prvního dne s motivem biatlonisty v prostředí Nízkých Tater.

Informace poskytl *Slovfila*, Křížkova 113, Praha 8

ÚPRAVA EMISNÍHO PLÁNU ČP

V souvislosti s připravovaným zvýšením některých poštovních sazeb (pravděpodobně od 1. dubna 1997) vyjde známka Srdečné blahopřání 26. března v nominální hodnotě 4 Kč (sazba pro dopisnici); týž den bude vydána výplatní známka 4,60 Kč (psaní). - red -

■ **OPRAVA:** V minulém čísle *Filatelie* (1/97) jsme na straně 30 psali o dvou nových publikacích České pošty. U druhé z nich jsme omylem uvedli nižší cenu. Omlouváme se a údaj opravujeme: **Abecední seznam obcí a jejich částí s příslušnými dodávacími poštami, STGS a UTO** tedy nestojí 15, ale **150 Kč**. - red -